

tásának, az unitárius irodalomnak fejlesztéséért, oly eredményes tevékenységet fejt ki, melyre öntudatos önérettel hivatkozhatunk s melynek támogatására az elfogulatlan világ, s első sorban hazai unitáriusságunkat nyugodt lelkiismeretességgel kérhetjük, felhívhatjuk.

Történelmünk tanusítja, hogy unitarizmusunknak élete a multban a fennmaradásért és fenntartásért folytatott küzdelmek szakadatlan láncolata volt, de tanusítja azt is, hogy minden korban voltak, — rendelt egyetlen jó Istenünk, — megszemélyesítőket, kiknek anyagi nyomatéka és lelkesítő hatása a küzdelmeken átsegített; de nem szabad a visszavonás átkával a hivatás teljesítés munkáját nehezíteni s az „önbizalom megfogyatkozásával“ annak sikerét megbénítani.

Ujra csak a nagy Kossuth Lajos már említett levelére hivatkozom, melyben főleg Amerikára vonatkozólag kidomborítja, hogy „az unitáriusok a legmiveltebb emberek és erkölcsiségben is kitünők“. Törekedjünk méltó utódai lenni nagy elődeinknek, s erős ön-bizalommal tovább munkálva, meggyőződésemm az, hogy hivatásunkat megközelíthetjük.

Ehez kérem Istenünknek segedelmét és áldását, a mai közgyűlésünket megnyitom.

Dr. Ferenczy Géza.

Vigyázz!

Aki szeret,
Az megbocsát,
Mert megérti, hogy ember vagy te is,
És elfelejti csakhamar
A fájdalmat, a bánatot,
Amit okozta' *más* szívének.

De aki csak becsül,
Annak a jelenlétekor
Vigyázz, hogy senkit meg ne bánts.
Mert az — lehet, hogy megbocsát, —
De nem felejtí el soha,
És fedezhet fel benned száz erényt,
A glóriát, amely egyszer lehullt
És megmutatta ember-voltodat,
Soha többé vissza nem nyerheted,
Vigyázz!

(Odorheiu).

Deák Berta.

Vargyasi Szász Mózes.

(1780—1824).

A cluji eklézsiának a XIX. század második és harmadik tizedében kitünően képzett papja. Született Vargyason 1780 októberében. Apja Szász János, anyja Sebe Judit. Elemi iskolái után a turdai gimnáziumban tanulta a poesist és oratoriát s mint Molnos mondja halotti beszédjében, a prédikálásban már ott kitűnt. 1803 szeptemberében a cluji unitárius kollégiumba ment s itt annyira felkeltette maga iránt a figyelmet, hogy a tanfolyam elvégzése előtt már kiszemelték külföldi akadémitának. Iszlai István és Maurer Borbára fiainak tanítója lett. Az adámosi zsinat engedélyével 1807 október 16-án az eklézsia költségén Bécsbe ment. Külföldről patronusaihoz sűrűn írt levelei¹⁾ alapján ismertetjük tanulmányait és élményeit. Első levelében (1807 november 12) szállásáról, kosztjáról ír. „Sok tekintetben igaz, hogy ma ki lehet Bécsben annyival jöni, mint Kolozsvárt.“ De mégis kell a pénz, mert sokfélére kell költeni, „míg csak valamennyire is bécsi bőrbe öltözhettem“; főleg pedig könyvekre. Két hónappal később (1808 jan. 5) írja, hogy inkább a könyvtárakban olvas, mint az előadásokat hallgatja, mert meggyőződött, hogy „Bécsben sokkal többet lehet a könyvekből, mint ex publica viva voce tanulni.“ „Épen mint Jénában s Göttingában, úgy lehet itt használni az ottani tudós professzorok gondolatait; a különbség csak az, hogy szemeimen, nem pedig füleimen folynak azok belém.“ Főkép a morál körül foglalatoskodik.

A bécsi teológiai facultás nem elégíti ki tudásszomját. A következő hónapban (febr. 19) közli feljebb menési szándékát, de fél, hogy némelyek a költség miatt ellene lesznek. A szemeszter végefelé (1808 márc. 4) beszámol tanulmányairól. Fizikát, kémiát tanul, „de az elsőkre nem találván többet, mint Erdélyben hallottam, azon órát egy józan erkölcsi teológia hallgatására fordítottam Reyberger professzortól, kitől annyit hallottam olyant, amit soha nem hallottam

¹⁾ Az egyház levéltárában.